

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ КАНАДИ В КОНТЕКСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ УКРАЇНИ

Роман Ігорович БОГДАНОВ,

*Директор Територіального управління
Державного бюро розслідувань,
розташованого у місті Краматорську,
доктор філософії з менеджменту
<https://orcid.org/0009-0004-4790-7627>*

Незважаючи на досить не довгу історію існування Державного бюро розслідувань, діяльність даного відомства має ряд прогалин та недоліків, вирішення яких потребує проведення комплексних теоретичних досліджень, зокрема присвячених вивченню зарубіжного досвіду у цій сфері. При цьому доцільно вивчати не тільки досвід США, цікавим є також підхід інших країн, зокрема Канади. В цій країні, на відміну від США, не існує органу, аналогічного за компетенцією з ФБР. Втім, у Канаді існує ряд правоохоронних органів, які досить успішно виконують завдання та функції щодо здійснення розслідувань злочинів різного характеру. В досліджуваному контексті слід виділити три ключові інституції: 1) Канадська королівська кінна поліція; 2) Місцеві поліцейські служби; 3) Канадська служба розвідки та безпеки (Canadian Security Intelligence Service - CSIS).

Так, Королівська канадська кінна поліція виконує значну роль у здійсненні правоохоронних функцій держави, забезпечуючи дотримання державної політики у боротьбі зі злочинністю та збереженні громадського порядку. Вона також сприяє запобіганню та припиненню правопорушень, проводить профілактичні заходи для попередження, виявлення, та розкриття злочинів. Крім того, вона бере участь у наукових, кримінологічних і соціологічних дослідженнях, розробці відповідних державних програм щодо боротьби зі злочинністю та забезпечення правопорядку. На договірній основі вона здійснює функції муніципальної чи провінційної поліції у відповідних регіонах, реагуючи на потреби осіб, які потребують термінової допомоги через які-небудь обставини. Ці функції є характерними для більшості поліцейських структур у всьому

світі. Діяльність поліції Канади спрямована на розвиток різноманітних відносин з широким колом суспільства через засоби масової інформації, консультативні зустрічі з представниками громадськості, взаємодію з різноманітними органами влади і управління, громадськими організаціями та окремими громадянами. Поліція є важливим партнером у співтоваристві разом з іншими відомствами, які займаються боротьбою зі злочинністю та забезпеченням дотримання прав людини [1].

У червні 2013 року федеральний уряд прийняв законопроект С-42, про посилення підзвітності канадської королівської кінної поліції, з метою підвищення підзвітності та прозорості шляхом: 1) створення нової Цивільної комісії з розгляду та розгляду скарг (CRCC) для RCMP замість існуючої Комісії з розгляду скарг громадян (CPC) на RCMP та надання їй розширених повноважень; 2) творення законодавчої бази для проведення розслідувань серйозних інцидентів за участю членів RCMP, що покращить прозорість і підзвітність цих розслідувань; 3) модернізація дисципліни, розгляду скарг і процесів управління людськими ресурсами RCMP з метою запобігання, розгляду та виправлення проблем з продуктивністю та поведінкою своєчасно та справедливо, що включає надання Комісару можливості встановлювати спеціальний процес для розслідування та вирішення переслідування, коли відповідачем є представник Сил [2]. Тож, цей акт посилює підзвітність RCMP шляхом реформування Закону про королівську канадську кінну поліцію у двох життєво важливих сферах. По-перше, він зміцнює орган RCMP для перегляду та розгляду скарг і впроваджує структуру для проведення розслідувань серйозних інцидентів, за участю членів. По-друге, це модернізує процеси дисципліни, скарг і управління людськими ресурсами.

Що ж стосується місцевих поліцейських служб Канади, то варто відзначити, що поліція у цій країні відокремлена від уряду і від військових. Відповідно до Закону Онтаріо поліцейські служби виконують наступні завдання: попередження злочинності; застосування права по закону; допомога жертвам злочинів; підтримання громадського порядку; оперативне реагування на інциденти. У поліції є кодекс поведінки, якому вони слідує та який включає в себе: чесність та порядність; відношення до людей з повагою; не зловживати своїми

повноваженнями; діяти таким чином, щоб не дискредитувати довіру громадськості до їхньої служби. Якщо ви відчуваєте, що поліція зробила щось неправильно, то ви маєте право подати скаргу. Дізнайтеся більше про те, як поскаржитися на співробітника поліції в Онтаріо (на різних мовах, в тому числі і на українській мові).

Особливу увагу в розрізі досліджуваної проблематики слід приділити діяльності Канадській службі розвідки та безпеки (Canadian Security Intelligence Service - CSIS). CSIS – це федеральна агенція національної безпеки, яка проводить розслідування у сфері національної безпеки та збирає розвідувальні дані. CSIS збирає та аналізує розвідувальні дані, а потім консультує уряд Канади щодо питань і діяльності, які можуть загрожувати безпеці Канади та її громадян. Ці загрози включають: тероризм, шпигунство та іноземне втручання у справи Канади, розповсюдження зброї масового знищення та загрози інформаційній безпеці. Агентство також відповідає за програму перевірки безпеки. У Законі про канадську службу безпеки та розвідки немає обмежень щодо того, де CSIS може збирати «розвідувальні дані» або інформацію, що стосується загроз безпеці Канади. Служба може збирати три типи даних: загальнодоступний набір даних; набір даних, який належить до затвердженого класу, визначеного міністром, і набір даних, який «переважно стосується канадців, які перебувають за межами Канади». Існує різниця між «службою безпеки» та «іноземною розвідкою». Розвідка безпеки стосується загроз національній безпеці (наприклад, тероризм, шпигунство). Зовнішня розвідка передбачає збір інформації, що стосується політичної чи економічної діяльності іноземних держав. Попередній закон закріплював, що CSIS було дозволено збирати ці розвідувальні дані лише в межах Канади, але завдяки оновленому закону в 2016 році їм тепер дозволено збирати ці розвідувальні дані також за кордоном. CSIS служив у багатьох країнах, особливо після 11 вересня.

Варто зауважити, що CSIS не є ані поліцейським агентством, ані частиною військових формувань. Розслідування злочинної діяльності покладено на RCMP та місцеві (провінційні, регіональні чи муніципальні) поліцейські органи. CSIS, як і такі аналоги, як Служба безпеки Великобританії (MI5) і Центральне розвідувальне управління США (ЦРУ), є цивільною агенцією.

CSIS підлягає перевірці Агентством з питань національної безпеки та розвідки (NSIRA), а також іншим законодавчим механізмам стримувань і противаг. Агентство виконує свої функції відповідно до Закону Канадської служби безпеки та розвідки, який регулює та визначає його повноваження та діяльність.

Тож, для України є цікавим наступний досвід Канади, який можна використати в контексті вдосконалення діяльності ДБР:

- по-перше, забезпечити більший рівень свободи у роботі Державного бюро розслідувань, а також посилити гарантії його діяльності. Однак при цьому зазначене має бути поєднано із принципом підзвітності та прозорості;

- по-друге, додати принцип не дискредитації довіри населення до діяльності ДБР, яким має керуватись дана інституція в процесі виконання покладених на неї завдань та функцій;

- по-третє, запровадити новітні методики та техніки розслідування, які використовуються в розвинених країнах для ефективного виявлення, розслідування та притягнення до відповідальності осіб, що вчинили серйозні злочини, включаючи корупцію, організовану злочинність та фінансові злочини.

Список використаних джерел:

1. Варунц А.Д. Роль Королівської Канадського кінної поліції в реалізації правоохоронної функції держави. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми. Харків. 2017. С. 33–36.

2. Ethics in law enforcement The Royal Canadian Mounted Police Act/ URL: <https://ecampusontario.pressbooks.pub/ethicslawenforcement/chapter/5-2-the-rcmp-act/>